UDC 069.4:792(497.113)(049.32)

МУЗЕЈСКИ ТЕАТАР: КОМУНИКАЦИЈА СА ПУБЛИКОМ И ИНТЕРПРЕТАЦИЈА НАСЛЕЂА – ПЕДАГОШКА ПЕРСПЕКТИВА

(Драган Киурски, *Музејски театар: комуникација са публиком и интерпретација наслеђа*, Ново Милошево: Банатски културни центар; Београд: Универзитет у Београду, Филозофски факултет, Центар за музеологију и херитологију, 2025)

Монографија *Музејски театар: комуникација са публиком и интерпретација наслеђа* аутора др Драгана Киурског, музејског саветника, представља значајан допринос разумевању једне у домаћем контексту још увек недовољно истражене, али изузетно релевантне теме – музејског театра. Настала на основу докторске дисертације аутора, ова монографија превазилази академске оквире свог настанка и отвара простор за ширу стручну и културну рецепцију, успостављајући дијалог са различитим актерима у области музеологије, театрологије и педагогије.

Полазећи од питања како се наслеђе комуницира и на који начин се у музеју учи, аутор музејски театар не посматра искључиво као специфичну праксу, већ као комплексан феномен који обједињује комуникацијске, интерпретативне и педагошке димензије музејског рада. У том смислу, монографија доноси теоријски и аналитички оквир који омогућава дубље разумевање односа између музеја и публике, као и савремених приступа интерпретацији културног наслеђа.

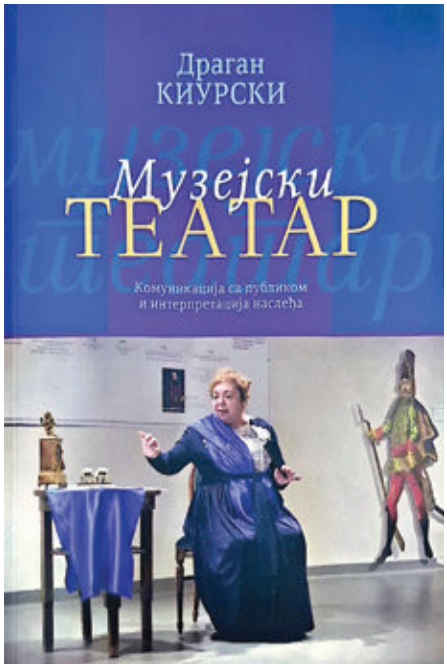
Структура монографије конципирана је кроз девет јасно профилисаних а међусобно повезаних целина. У уводним поглављима аутор поставља теоријске основе музејског театра, отвара темељна питања музејске комуникације, а затим музејски театар смешта у шири контекст примењеног театра. Даља разматрања обухватају генезу драмске интерпретације у музејима, као и систематизацију различитих модела музејског театра – од интерпретације у првом лицу до сложенијих и спектакуларнијих форми. Посебан допринос монографије огледа се у разматрању музејског театра као образовно-комуникацијског алата, као и у анализи односа између музејског театра и публике, где се теоријска полазишта доследно повезују са емпиријским налазима. Значајан сегмент монографије посвећен је сагледавању развоја музејског театра у Србији, чиме аутор доприноси мапирању и контекстуализацији ове праксе на националном нивоу. Завршна поглавља, у којима се анализирају драмске представе реализоване у Народном музеју Кикинда, представљају вредне студије случаја које теоријска разматрања додатно конкретизују и потврђују у пракси.

Нарочита вредност ове монографије огледа се у њеној јасно успостављеној унутрашњој логици: од теоријског утемељења, преко историјске и типолошке разраде, до емпиријских истраживања и детаљне анализе конкретних примера. Таква композиција омогућава читаоцу да музејски театар сагледа као заокружен и вишеслојан феномен, са јасним теоријским упориштима, разрађеним моделима примене и значајним импликацијама за савремени музејски рад. У средишту разматрања налази се једно од кључних питања музејске комуникације: да ли је посматрање довољно? Ово питање превазилази оквир реторичког и задире у саму суштину педагошког промишљања музеја као простора учења. Полазећи од дилеме о ограничењима традиционалног модела заснованог на пасивном посматрању изложених предмета, аутор проблематизује устаљене обрасце музејске праксе и указује на потребу њиховог преиспитивања. Тиме се отвара простор за разумевање музеја као окружења које подстиче искуствено, мултисензорно и партиципативно учење, у којем избор интерпретативних модела непосредно утиче на квалитет образовног искуства посетилаца.

У том контексту, монографија нуди теоријски утемељен оквир за разумевање музејског театра,

али и за његову педагошку артикулацију. Полазећи од претпоставке да се музеализацијом наслеђа, уз примену театарских форми и настојање да се музеалије контекстуализују у оквиру њиховог изворног значења, публици омогућава сложеније, реалистичније и интензивније разумевање баштине, аутор развија аргументацију која повезује музеологију и педагогију. Истовремено, наглашава се да је сваки покушај „повратка" у прошлост нужно интерпретативне природе. Управо та свест о драматизацији као интерпретативној конструкцији, а не као реконструкцији, даје овом приступу теоријску утемељеност и методолошку релевантност. У складу с тим, музејски театар се у монографији не разуме као средство производње илузије аутентичности, већ као простор за интерпретацију, дијалог и рефлексију. Посетилац не остаје у улози пасивног посматрача, већ постаје активни учесник у процесу стварања значења. Управо у тој трансформацији улоге публике препознаје се кључни педагошки потенцијал музејског театра, због чега се ова монографија подједнако може читати у оквиру музеологије, театрологије и педагогије.

Темељну вредност има поглавље посвећено музејском театру као образовно-комуникацијском алату, у којем аутор показује да драматизација музејских садржаја не представља пуки естетски додатак или средство анимације публике, већ промишљен и функционалан интерпретативни приступ. У ширем смислу, монографија значајно доприноси разумевању музеја као комплексног простора учења, подсећајући да се учење у музејском контексту не своди на трансмисију информација, већ подразумева динамичан процес у којем се преплићу когнитивна, социјална и афективна димензија искуства – укључујући емоције, идентификацију, имагинацију и критичко мишљење. Сагледано из перспективе конструктивистичке педагогије, основна идеја која прожима монографију може се сажети у ставу да музеј није место пасивног преузимања знања, већ простор његовог заједничког конструисања кроз дијалог. Укључивањем посетилаца у драматизоване интерпретације, процес учења добија интерактивни карактер: уместо усвајања унапред обликованих значења, публика улази у ситуације које захтевају тумачење, суочавање са различитим перспективама и критичко преиспитивање.

Дистинктивну вредност монографији дају резултати емпиријских истраживања спроведених међу посетиоцима Народног музеја Кикинда, као и међу запосленима у музејима широм Србије. На тај начин аутор превазилази ниво теоријског разматрања и испитује функционалност музејског театра у конкретним професионалним и друштвеним контекстима. Теоријски оквир тиме се додатно оснажује увидима из праксе, успостављајући дијалог између концептуалних поставки и искустава посетилаца и музејских стручњака. Поглавља посвећена развоју музејског театра у Србији, као и анализи драмских представа реализованих у Народном музеју Кикинда, пружају драгоцен увид у начине на које се теоријски концепти операционализују. Ови сегменти монографије омогућавају разумевање процеса планирања, реализације и евалуације интерпретативних стратегија, али и уочавање изазова и ефеката које овакви приступи производе у пракси.

Важно је истаћи да аутор музејском театру не приступа некритички. Напротив, његови домети, ограничења и изазови сагледавају се уравнотежено и аналитички. Иако драматизација може интензивирати доживљај и подстаћи емоционално и когнитивно ангажовање публике, указује се и на ризике поједностављивања сложених историј-

ских околности, нарочито у формама тзв. „живе историје", где фокус може бити преусмерен на атрактивне, материјалне аспекте, уз занемаривање ширег друштвеног контекста. Управо у тој тензији између искуственог учења и интерпретативне одговорности отвара се једно од кључних питања савремене музејске праксе: како омогућити учење засновано на искуству, а истовремено очувати историјску сложеност.

У том смислу, један од најзначајнијих доприноса ове монографије огледа се у томе што не нуди коначне одговоре нити претендује на коначна решења. Уместо тога, она отвара простор за дијалог – између музеологије, педагогије и театрологије, између теорије и праксе, између предмета и публике, као и између чувања и интерпретације наслеђа. Тиме се указује на потребу да се савремени културни феномени сагледавају интердисциплинарно, уз уважавање њихове сложености и вишеперспективности.

На крају, важно је истаћи да је монографија др Драгана Киурског чврсто утемељена у релевантним научним изворима и заснована на методолошки пажљиво спроведеном истраживању. Ослањајући се на домаћу, а нарочито на међународну литературу, аутор гради поуздан теоријски оквир који је додатно оснажен емпиријским налазима, чиме монографија превазилази ниво дескриптивног приказа и задобија пуну научну релевантност.

Монографија је намењена широкој читалачкој публици и превазилази уско стручне оквире. Њена вредност огледа се у томе што је подједнако корисна истраживачима и научницима из области музеологије, педагогије, театрологије, историје уметности, историје, археологије и етнологије, као и студентима и високошколским наставницима. Истовремено, она представља значајан ресурс за музејске професионалце – кустосе, педагоге, едукаторе и све оне практичаре који се баве интерпретацијом и презентацијом културног наслеђа. Посебан допринос монографије огледа се у њеној применљивости у области музејске педагогије. Она пружа теоријски утемељен и емпиријски поткрепљен оквир који може допринети унапређењу наставне праксе и оснаживању педагога и едукатора да превазиђу оквире традиционалних приступа, отварајући простор за перформативне, интерпретативне и партиципативне моделе рада са публиком. Тиме се додатно афирмише улога музеја као динамичног образовног окружења. У ширем контексту савремених захтева да музеји буду интерактивни и усмерени ка публици, ова монографија показује да такве тенденције не могу почивати искључиво на интуитивним или недовољно утемељеним решењима, већ морају бити засноване на јасним теоријским полазиштима и истраживачким увидима. Музејски театар се тако не разуме као спектакл ради атрактивности, већ као пажљиво обликован и одговоран комуникацијски приступ.

Све наведено указује да монографија *Музејски театар: комуникација са публиком и интерпретација наслеђа* представља значајан и дугорочно релевантан допринос како академској заједници, тако и музејској пракси, отварајући простор за даља истраживања и унапређење интерпретативних и педагошких приступа у савременим музејима.

Проф. др Јована Милутиновић